

Meta-analýza

- přehledové studie, definice
- postup meta-analýzy
- statistické techniky – ověření homogeneity studií, agregace velikosti účinku, moderující proměnné, analýza citlivosti, publikační zkreslení
- přínosy a úskalí meta-analýzy

Přehledové studie

- různé typy přehledových studií
  - **integrativní** typ – snaha o zobecnění výsledků z množství studií
    - narativní přehledové studie
    - meta-analýza
    - meta-analýza se sdruženými daty
    - prospektivní meta-analýza se sdruženými daty
-

Meta-analýza

- statistická analýza velkého množství analytických výsledků individuálních studií za účelem integrovat jejich závěry (Glass, 1976)
  - cíle
    - identifikovat a kvantifikovat převažující závěry studií
    - vysvětlit případné nesourodé závěry
-

Postup meta-analýzy

- vymezení výzkumné otázky
  - vyhledání studií
  - výběr relevantních studií
  - extrakce dat ze studií
  - analýza dat
  - interpretace výsledků
  - prezentace výsledků
  - (implementace výsledků)
-

Výzkumná otázka

- konceptuální a operacionální definice proměnných

  - širší vymezení vede k zahrnutí většího množství studií
-

Vyhledání studií

- inkluzivní a exkluzivní kritéria
    - povaha studie, výzkumný design
    - zkoumané proměnné
    - populace
    - jazykové, kulturní, časové vymezení
    - typ publikace
  - prohledání databází knihoven, elektronických databází, konzultace expertů...
-

Výběr studií

- selekce z vyhledaných studií na základě stanovených měřítek kvality studie
  - ne vždy všechny informace k dispozici
-

Extrakce dat ze studií

- matice dat z jednotlivých studií zařazených do meta-analýzy
    - velikost účinku
    - rozsah výběru
    - údaje o podskupinách...
  - časově náročný proces
  - hodnotíme také možné confounding efekty
  - kódování často více posuzovateli
-

Velikost účinku

- viz přednáška o statistické síle
  - např. standardizovaný rozdíl mezi průměry, korelační koeficient
  - pro nominální data – poměr šancí (odds ratio), příp. výpočet relativního rizika či NNT (počet nutný k léčbě)
-

Analýza dat

- ověření homogenity studií
  - agregace výsledků studií
  - hledání moderujících proměnných
  - analýza citlivosti
  - odhad publikačního zkreslení
-

Agregace výsledků studií

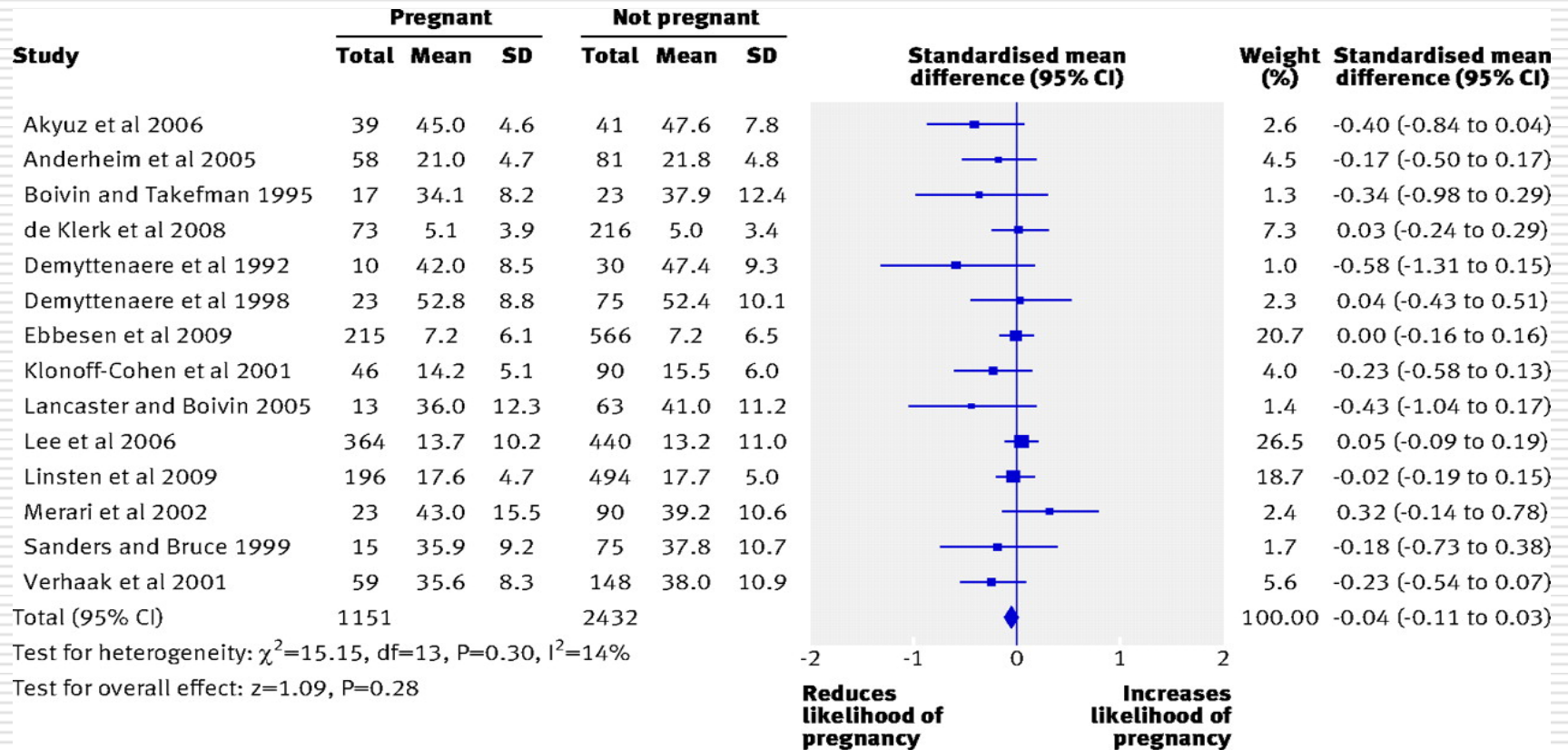
- jednoduché metody: počítání hlasů, znaménkový test
- sčítání z-skórů
- vážený průměr velikostí účinků (různé postupy výpočtů, obecně:

$$ES = \frac{\sum (w_i * ES_i)}{\sum w_i}$$

w = váha studie, obrácená hodnota SE

Aggregace výsledků studií

Ověření homogenity

- předpokladem agregace velikostí účinku je jejich homogenita
- různé postupy ověření, např. Q statistika

$$Q = \sum w_i (Es_i - \overline{ES})^2$$

(využívá rozdělení chí-kvadrát)

- při zjištěné heterogenitě podrobnější analýza moderujících efektů
-

Moderující proměnné a analýza citlivosti

- moderující proměnná – ovlivňuje velikost účinku
  - 2 metody analýzy
    - porovnání podskupin
    - regresní analýza
  - analýza citlivosti – porovnání výsledků meta-analýzy za použití různých metod a podskupin analýzy
-

Publikační zkreslení

- autoři i recenzenti mohou preferovat statisticky významné výsledky
  - následkem může být nepublikování studií, kterým se nepodařilo vyvrátit H_0 – **šuplíkový efekt**
  - jak odhadnout odolnost efektu vůči publikačnímu zkreslení a jak zkreslení identifikovat?
-

Publikační zkreslení - robustnost efektu

- **Fail-safe N** - odhad počtu studií s potenciálním nulovým efektem, které by zvrátily statistickou významnost celkového efektu
    - vysoké číslo značí robustnost efektu
  - **Orwin's false-safe N** - odhad počtu studií s potenciálním nulovým efektem, které by snížily velikost efektu na triviální úroveň
    - důraz je kladen na faktickou významnost oproti statistické významnosti
-

Publikační zkreslení – identifikace

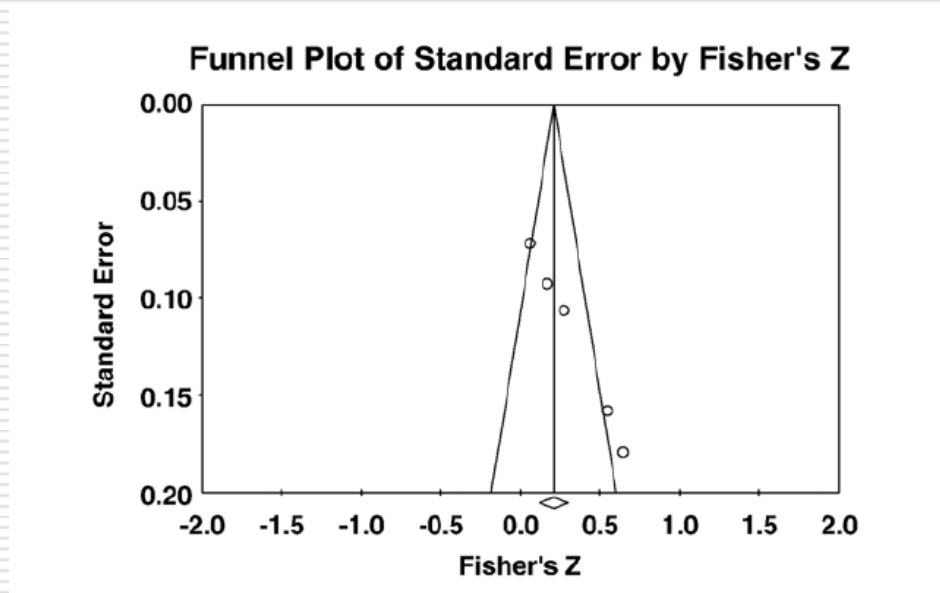

- vizuální inspekce trychtýřového grafu - **funnel plot**
    - na ose x je vynesena velikost efektu zjištěná v konkrétní studii, na ose y počet osob či velikost standardní chyby efektu
    - asymetričnost grafu naznačuje publikační zkreslení
  - míry založené na funnel plotu
    - korelace velikosti efektu a jeho standardní chyby
    - trim and fill index – odhad velikosti efektu v případě absence publikačního zkreslení
-

Funnel plot

- Fergusson (2007) – graf pro výsledky exp. studií o vlivu hraní PC her na agresivní chování

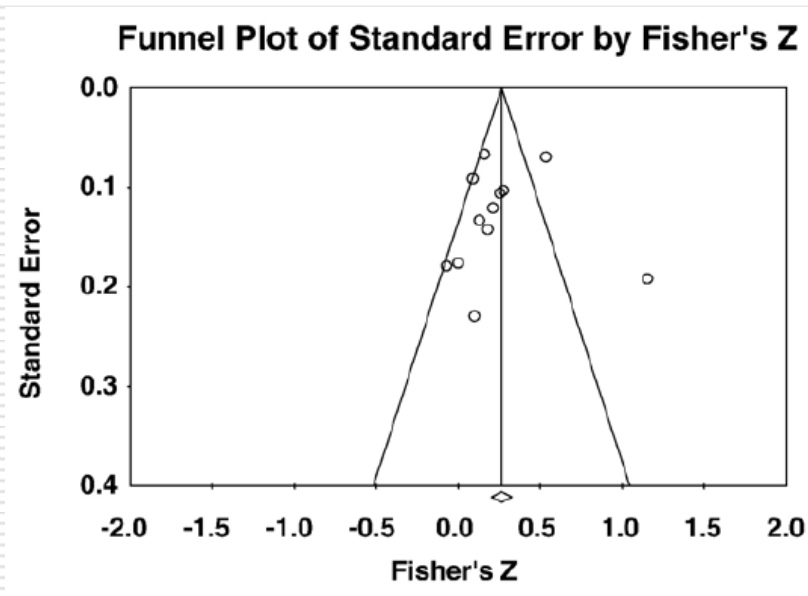

- studie s menším počtem osob vykazují větší efekty – pravděpodobná přítomnost publikačního zkreslení
-

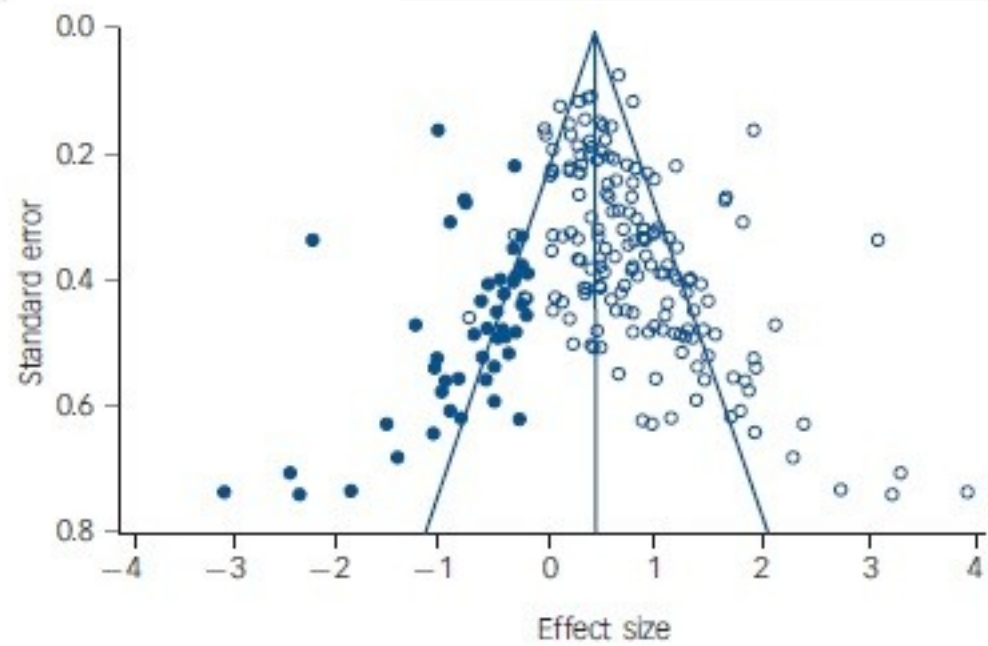
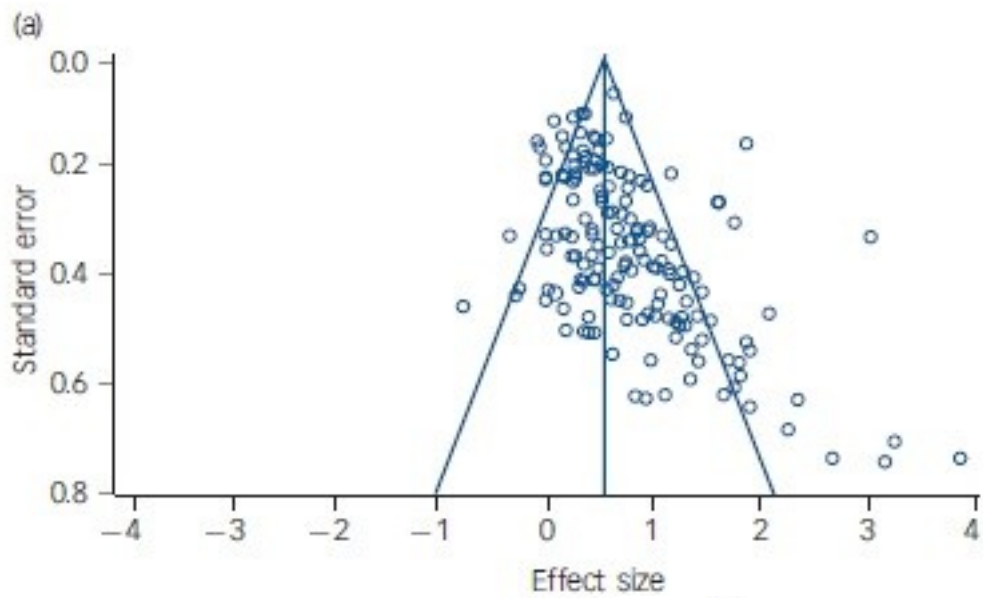
Funnel plot

- Fergusson (2007) – graf pro výsledky exp. studií o vlivu hraní PC her na agresivní myšlenky

- větší symetričnost grafu – pravděpodobná nepřítomnost publikačního zkreslení
-

Interpretace výsledků

- shrnutí výsledků analýzy množiny studií
  - kromě agregace také posouzení vlivu dalších faktorů
  - zvláště u korelačních studií nutno uvažovat proměnné, které nemusely být v původních studiích zahrnuty
-

Prezentace výsledků

- podstatné informace
    - vymezení výzk. otázky, hypotézy
    - kritéria pro zařazení studií
    - extrahované údaje
    - výsledky analýzy – v tabulkách a graficky velikosti účinků, souborů, výběrové chyby atd
    - seznam analyzovaných studií buď součástí MA nebo jako zvláštní příloha.
-

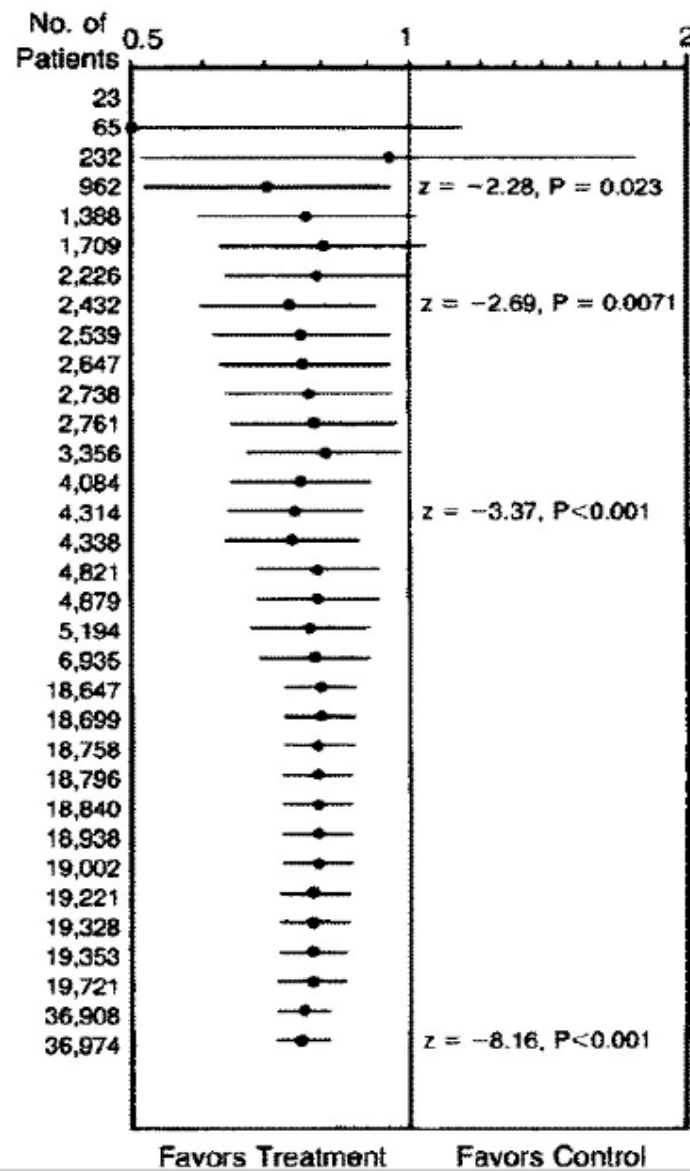
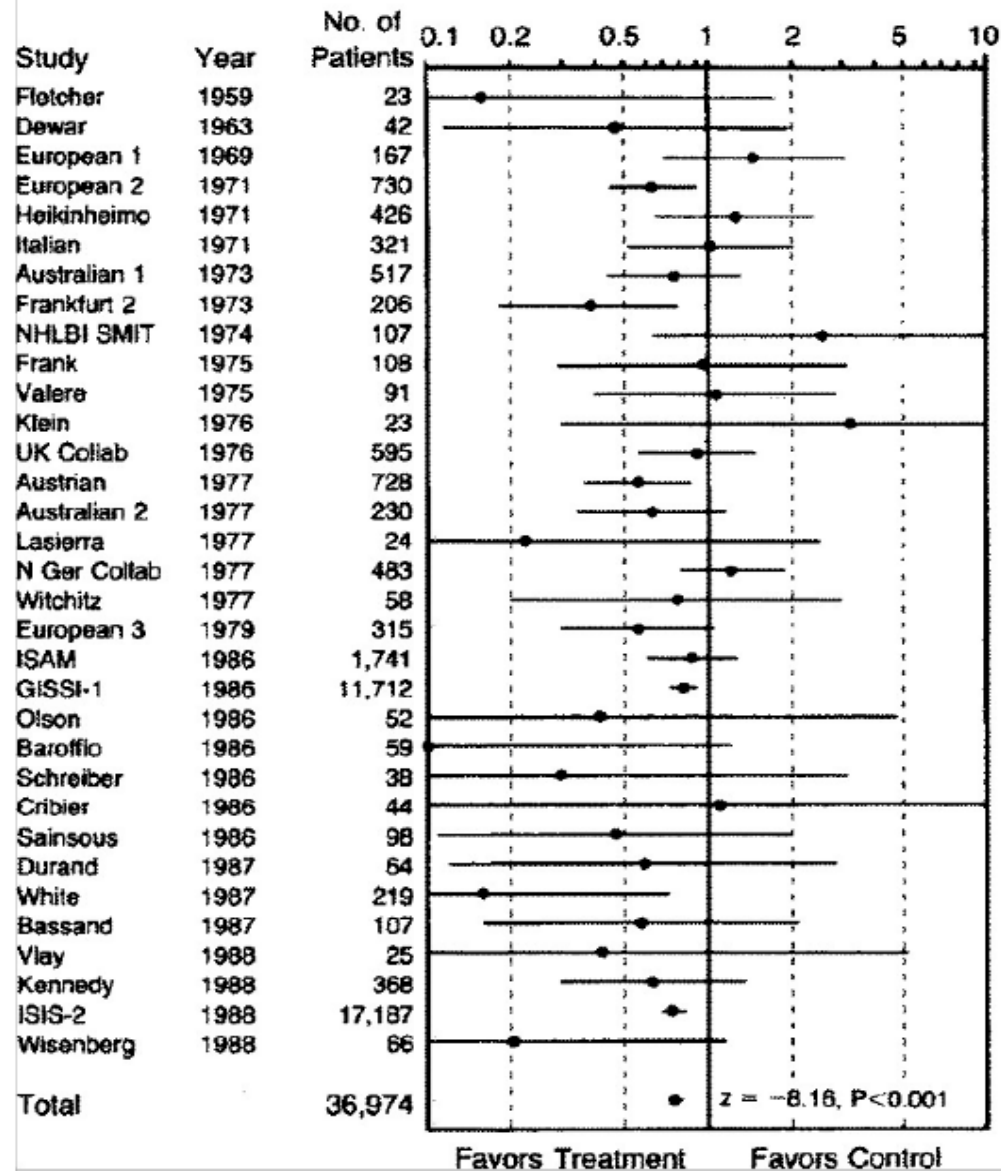
Implementace výsledků

- dopad na **praxi** - prokázání platnosti hypotéz pomocí meta-analýzy má vysokou věrohodnost (i když implementace často se zpožděním – viz studie účinnosti terapie infarktu myokardu)
  - doporučení pro **další výzkum** - identifikace bílých míst a možných moderujících faktorů
-

Individual Analysis and Conventional Meta-Analysis (odds ratio)

Cumulative Mantel-Haenszel Method (odds ratio)

Přínosy meta-analýzy

- ❑ formální porovnání výsledků
  - ❑ odpověď na otázku zobecnitelnosti
  - ❑ použitím standardizovaného postupu nižší riziko subjektivního pohledu
  - ❑ explorace moderujících proměnných
  - ❑ urychlení aplikace výsledků studií
  - ❑ identifikace neprozkoumaných oblastí
-

Možná úskalí meta-analýzy

- náročnost – časová a finanční, odborná
  - publikační zkreslení
  - selekční opomenutí
  - heterogenita studií
-
- nekritické přijímání výsledků meta-analýzy
-

Doplňující literatura

- Hendl – kapitola 14
  - příklad meta-analytické studie:
Compton MT, Slade T, Nielsen O.
Cannabis use and earlier onset of
psychosis: a systematic meta-
analysis. Arch Gen Psychiatry. 2011
Jun;68(6):555-61.
-